

ทุนจีนรุกอาเซียน

ดร. อักษรศรี (อติสุธาโกชน) พานิชสาส์น

หนังสือเล่มนี้นอกจากจะได้ติดตามนโยบายของจีนอย่างใกล้ชิดต่ออาเซียนและประชาคมโลกแล้ว ยังได้ศึกษาเชิงลึกในระดับพื้นที่ในมณฑลต่าง ๆ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย แถมด้วยเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยซึ่งเป็นประโยชน์ ทำให้หนังสือเล่มนี้มีเสน่ห์ น่าอ่าน และทำให้รู้สึกว่าการเมืองของอาเซียนกับจีนมิได้เป็นเรื่องไกลตัวของคนไทยทุกระดับชั้นอีกต่อไป อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลของประเทศจีนเป็นสำคัญซึ่งผู้เขียนฉายภาพให้ผู้อ่านเห็นภาพของประเทศจีนในแง่มุมต่างๆ เช่น ความยิ่งใหญ่ของจีนในประชาคมโลก การให้ความสำคัญต่อประชาคมอาเซียนของจีน นโยบายทางเศรษฐกิจของจีน เป็นต้น แต่ยังคงขาดข้อมูลการวิเคราะห์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบโดยตรงต่อประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่คนไทยในฐานะผู้อ่านหนังสือเล่มนี้อยากรู้เพิ่มเติม และเราคงได้เห็นผลงานของผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้โอกาสต่อไป

บทสรุปทุนจีนรุกอาเซียน

รายงานของกระทรวงพาณิชย์จีนระบุว่าในปี 2010 การลงทุนของจีน (OutwardFDI) ในภูมิภาคอาเซียนมีมูลค่าถึง 2,570 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็น 10 เท่าจากปี 2003 ซึ่งมีมูลค่าเพียง 230 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ไม่รวมการลงทุนด้านการเงิน) อาเซียนเป็นเป้าหมายการลงทุนยอดนิยมของจีนเป็นอันดับ 3 รองจากฮ่องกง และออสเตรเลีย และปัจจุบันจีนเป็นผู้ลงทุนเป็นอันดับหนึ่งในประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา เป็นผู้ลงทุนอันดับ 4 ในประเทศไทย ในขณะที่อาเซียนได้กลายเป็นคู่ค้าอันดับ 4 ของจีนในปัจจุบัน รองจากสหภาพยุโรป สหรัฐ และญี่ปุ่น

ปัจจัยที่สนับสนุนให้การลงทุนของจีนในต่างประเทศเพิ่มขึ้น

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 11 ของจีน (ปี 2006-2010) หันมาส่งเสริมและสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจและบริษัทจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์ “เดินออกไป” (Zou Chu Qu) เช่น การเพิ่มความคล่องตัวในการอนุมัติโครงการลงทุนในต่างประเทศ การตั้งหน่วยประสานงานโดยเฉพาะ การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำระยะยาว และมาตรการที่น่าสนใจอีกมาตรการคือมาตรการส่งเสริมการออกไปลงทุนตั้ง “นิคมเศรษฐกิจการค้า” ของทุนจีนในต่างประเทศเพื่อให้ทุนจีนได้รวมตัวกันในต่างประเทศในลักษณะ “คลังเตอรจีน”

เช่น นิคมของบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เพื่อการอุตสาหกรรมระยอง (ไทย-จีน) จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ในนิคมอมตะ จังหวัดระยองของไทย

2. ความต้องการหลีกเลี่ยงมาตรการกีดกันสินค้าจีน
3. รัฐบาลมีความเข้มงวดกับโรงงานที่ไม่ได้มาตรฐาน และความเข้มข้นของมาตรการรักษาสิ่งแวดล้อมในประเทศจีนมากขึ้น
4. ค่าจ้างแรงงานในจีนที่สูงขึ้น และภายใต้กฎหมายแรงงานฉบับใหม่ของจีนที่ต้องให้สวัสดิการที่ดีต่อลูกจ้างจีนมากขึ้น เป็นต้น

ปัจจัยที่สนับสนุนให้การลงทุนของจีนในอาเซียนเพิ่มขึ้น

1. ความตกลงการค้าเสรี CAFTA (China-ASEANFTA) มีผลอย่างเต็มที่เมื่อต้นปี 2010 ครอบคลุมสินค้าส่วนใหญ่ที่มีการค้าขายระหว่างจีน-อาเซียนกว่าร้อยละ 92 จึงเป็นโอกาสทองของเอกชนจีน
2. ภาชนะนำเข้าที่ลดลงภายใต้ความตกลง CAFTA ซึ่งหมายถึงต้นทุนที่ลดลง
3. ผู้ประกอบการจีนสามารถใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรี FTA ที่อาเซียนลงนามกับประเทศต่าง ๆ เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย เป็นต้น
4. ความตกลง CAFTA เป็นปัจจัยเชื้อสำหรับผู้ประกอบการจีนในการลงทุน FDI (การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ)
5. สาขาบริการที่เอกชนจีนมีความสามารถโดดเด่น เช่น กิจการรับเหมาก่อสร้าง จะเข้าไปเจาะธุรกิจดังกล่าวในอาเซียนได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ “รุกลงใต้ของจีน”

จีนเริ่ม “รุกลงใต้” อย่างจริงจังตั้งแต่ปี 2000 โดยเริ่มทำความตกลง CAFTA กับอาเซียน และมีผลบังคับให้ลดภาชนะนำเข้าระหว่างกันเหลือร้อยละ 0 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2010 ยกเว้นประเทศซึ่งเข้าอาเซียนใหม่คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม จะมีผลบังคับในปี 2015

ผู้นำจีนออกเดินสายเยือนประเทศในอาเซียนเป็นประจำเพื่อเบิกทางให้กองทัพนักลงทุนจีน โดยเฉพาะมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศในอาเซียนที่มีมูลค่าการค้ากับจีนมากที่สุด อินโดนีเซียซึ่งมีประชากรจำนวนมากและขนาด GDP ใหญ่ที่สุดในอาเซียน นอกจากนี้จีนยังผลักดันกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจรอบอ่าวเป่ยปู้ (อ่าวตังเกี๋ย) หรือ Pan-Beibu Gulf Economic Cooperation (PBG) ในปี 2007 โดยมี 3 มณฑลสำคัญทางใต้ของจีนเข้าร่วมกลุ่ม ได้แก่ กวางตุ้ง กวางสี และ

ไต้หวัน โดยจีนประกาศให้มณฑลกว่างซี เป็นประตูสู่อาเซียน มีการจัดงานแสดงสินค้า China-ASEAN Expo เป็นประจำทุกปี แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยังตั้งเป้าอัดฉีดงบประมาณ 2.6 ล้านล้านหยวนเพื่อสร้างเขตเศรษฐกิจรอบอ่าวเป่ย์นู่ ปัจจุบันอาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของมณฑลกว่างซี

ทุนจีนรุกอาเซียนด้วย High Speed Train และโครงข่ายคมนาคม

จีนได้ดำเนินการวางโครงสร้างด้านการคมนาคมขนส่งสู่อาเซียนในกลุ่มประเทศอินโดจีน ซึ่งมีความก้าวหน้าที่สำคัญดังนี้

1. ท่าเรือของจีนโดยจีนเพื่อจีนในแผ่นดินพม่า

1.1 การสร้างท่าเรือน้ำลึกและคลังเก็บน้ำมันดิบที่เกาะ Made เมืองเจียวเพียว ซึ่งมีกำหนดแล้วเสร็จภายในปี 2012

1.2 การก่อสร้างท่อส่งน้ำมันดิบที่จะลำเลียงน้ำมันดิบจากตะวันออกกลางและแอฟริกา ด้วยความยาวท่อ 800 กิโลเมตรจากเมืองเจียวเพียวไปสิ้นสุดที่มณฑลยูนนาน คาดว่าจะสามารถขนส่งน้ำมันได้ถึง 22 ล้านตันต่อปี

1.3 การก่อสร้างท่อก๊าซธรรมชาติคู่ขนานไปกับท่อน้ำมันดิบ คาดว่าจะสามารถขนส่งก๊าซธรรมชาติได้ถึง 12,000 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

2. รถไฟความเร็วสูง (160 กิโลเมตรต่อชั่วโมง) จากมณฑลยูนนานของจีนมุ่งสู่ทางออกมหาสมุทรอินเดียที่เมืองเจียวเพียวประเทศพม่า ด้วยเงินลงทุน 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ระยะทางประมาณ 997 กิโลเมตร ขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาคู่มือโครงการ

3. รถไฟความเร็วสูง (200 กิโลเมตรต่อชั่วโมง) จากเมืองบ่อหานของจีน-เวียงจันทน์-ด่าน Mu Gia ชายแดนลาว-เวียดนาม ระยะทางประมาณ 421 กิโลเมตร ซึ่งขณะนี้รัฐบาลใหม่ของลาวยังลังเลในการดำเนินการตามความร่วมมือกับจีน ด้วยประเด็นของเงื่อนไขการขอลิขิตแต่เพียงผู้เดียวในการบริหารจัดการ 2 ช่วงทางรถไฟช่วงละ 5 กิโลเมตร และเงื่อนไขให้มีคนงานจากประเทศจีนซึ่งเป็นผู้ก่อสร้างวางรถไฟเข้ามาในลาวเพื่อก่อสร้างเป็นราย “ครอบครัว” (สมมติครอบครัวละ 10 คน 50,000 ครอบครัว ก็เท่ากับ 10 เปอร์เซ็นต์ของประชากรลาว)

4. รถไฟ(ความเร็วธรรมดา) จากมณฑลกว่างซี-ฮานอย ระยะทางประมาณ 396 กิโลเมตร ซึ่งขณะนี้ใช้การได้จริงแล้ว

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันมีความสะดวกยิ่งขึ้นในการคมนาคมกับประเทศจีน โดยผ่านสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อกับประเทศจีนที่ใกล้ที่สุดในปัจจุบัน จากชายแดนจังหวัดนครพนม ผ่าน เส้นทางคมนาคม R12 ของลาว ถึงชายแดนจีนที่ด่าน

“ผิงเสียง” ระยะทางประมาณ 831 กิโลเมตร นอกจากนี้เส้นทางนี้ยังเป็นจุดเชื่อมโยงภาคอีสานของไทยไปออกสู่ทะเลด้วยระยะทางที่ใกล้ที่สุดเพียง 270 กิโลเมตร ผ่านลาวและเวียดนาม ที่ท่าเรือน้ำลึกหวุงออง (VungAng)

เศรษฐกิจมณฑลจีน

จีนแบ่งการปกครองอย่างเป็นทางการออกเป็น 22 มณฑล (ไม่รวมไต้หวัน) กับอีก 4 มหานคร และ 5 เขตปกครองตนเอง ผู้เขียนได้พยายามนำประเด็นสำคัญ ๆ ของมณฑล มหานคร และเขตปกครองพิเศษของจีนที่น่าสนใจมาเขียนไว้ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อให้ผู้อ่าน ได้เข้าใจประเทศจีนมากขึ้น ได้แก่

ฮ่องกง เป็นเขตปกครองตนเอง ที่มีระบบการปกครองแบบ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” คือฮ่องกงสามารถมีอิสระในการบริหารงานด้วยตนเองทั้งด้านระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ การเงิน แบบทุนนิยม ระบบกฎหมาย และอำนาจศาลยุติธรรม ยกเว้นใน 2 เรื่องสำคัญที่จีนแผ่นดินแม่จะดูแลให้คือ การทหารและการต่างประเทศ ความมีอิสระที่สำคัญอีกอย่างคือ ฮ่องกงไม่ต้องส่งรายได้ภาษีใด ๆ ให้แผ่นดินแม่ ปัจจุบันฮ่องกงประสบความสำเร็จในการปราบปรามคอร์รัปชันจนเป็นดินแดนที่ปลอดคอร์รัปชันอันดับต้น ๆ ของโลก

ไต้หวัน ปัจจุบันยังมีความขัดแย้งทางการเมืองกับจีน โดยจีนอ้างว่าไต้หวันเป็นมณฑลหนึ่งของจีน ในขณะที่ไต้หวันยืนยันกรานว่าไต้หวันเป็นประเทศที่มีชื่อว่า “สาธารณรัฐจีน” (Republic of China) ไม่ใช่เมืองขึ้นของจีน เศรษฐกิจไต้หวันมีขนาดจีดีพีใหญ่ติดอันดับ 26 ของโลก ด้วยประชากรประมาณ 23 ล้านคน โดยเฉพาะภาคการผลิตที่มีอุตสาหกรรมโดดเด่นที่สำคัญ ได้แก่ การผลิตคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ โดยมีแบรนด์ที่เป็นที่รู้จักทั่วโลก เช่น ACER เป็นต้น ปัจจุบันไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 13 ของไต้หวัน

จีนตะวันตก เป็นดินแดน “Landlocked” คือดินแดนที่ไม่มีพื้นที่ติดทะเล มี 12 มณฑล รัฐบาลจีนจึงมีนโยบายพัฒนาภาคตะวันตก (Xibu Da Kaifa) ตั้งแต่ปี 2000 เช่นการทุ่มงบประมาณสร้างเขื่อนยักษ์ “สามโตรก” (Three Gorges Dam) การพัฒนาเส้นทางขนส่งทางแม่น้ำแยงซีเกียง หรือฉางเจียง ส่งผลให้ท่าเรือชุนทานท่าเรือที่สำคัญของจีนตะวันตก ซึ่งอยู่ห่างจากทะเลกว่า 2000 กิโลเมตรมีความคับคั่งของการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศในปริมาณที่พอๆ กับท่าเรือคลองเตยของไทย และจุดจีดีพีมณฑลฝั่งตะวันตกเติบโตเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 10 มาโดยตลอด

จีนผงาด

นับตั้งแต่ปี 1979 รัฐบาลจีนได้เริ่มต้นปฏิรูปเศรษฐกิจและปรับเปลี่ยนจากระบบวางแผนจากส่วนกลางที่ภาครัฐเข้าไปควบคุมทุกอย่างมาเป็นระบบที่ค่อย ๆ ปล่อยคลายน้ำหนักกลไกตลาดมาใช้ และเน้นการสร้างแรงจูงใจ (Incentive) พร้อมกระตุ้นให้มีการแข่งขัน (Competition) มากขึ้นโดยเริ่มทดลองในบางพื้นที่ก่อน แล้วค่อยขยายผลไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ด้วยระยะเวลาเพียง 30 กว่าปี ปัจจุบันเศรษฐกิจจีนใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก จึงเป็นที่สนใจของสังคมโลกในการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนที่เรียกว่า “จีนโมเดล” (China Model) ประเด็นสำคัญคือจีนไม่เลือกใช้สูตรสำเร็จของการปฏิรูปเศรษฐกิจและเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจตลาดตามแนวทางของนักเศรษฐศาสตร์ตะวันตกที่เรียกว่า “ฉันทามติวอชิงตัน” (Washington Consensus) หากแต่จีนกลับเลือกที่จะกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ตามแนวทางของตนเองจนมีผู้กล่าวเรียกว่า “ฉันทามติปักกิ่ง” (Beijing Consensus) ซึ่งนักวิชาการชื่อ โจชัว คูเปอร์ ราโม (Joshua Cooper Ramo) เป็นคนแรกที่เริ่มใช้คำศัพท์นี้ในปี 2004

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้หยิบยกกรณี “เศรษฐกิจห่านน้อย” (Xiao Gou gingji) ซึ่งสามารถนำแผงลอยเงินสู่บริษัทข้ามชาติได้อย่างน่าทึ่งมาให้ศึกษา เป็นศัพท์ที่ศาสตราจารย์ Zhong Pengrong นักเศรษฐศาสตร์ของจีนกำหนดขึ้น เป็นคำอธิบายพัฒนาการและการขยายตัวของอุตสาหกรรมผลิตสินค้าเฉพาะด้านของแต่ละเมือง/แต่ละท้องถิ่นในมณฑลเจ้อเจียง ซึ่งเป็นมณฑลต้นกำเนิดธุรกิจเอกชน เนื่องจากที่นี่ได้กลายเป็นแหล่งผลิตสินค้าเฉพาะด้านในระดับประเทศของจีนได้อย่างน่าทึ่ง ด้วยหลักการ “แบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน พร้อมๆ กับการร่วมมือกันอย่างเหนียวแน่น” เหมือนกับการแบ่งหน้าที่กันทำในขณะล่าเนื้อของหมาสายพันธุ์ “ไฮยีนา” แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมการทำธุรกิจของคนจีน คือความขยันบากบั่น มัธยัสถ์ ประหยัด จิตใจแน่วแน่ ทรหดอดทน

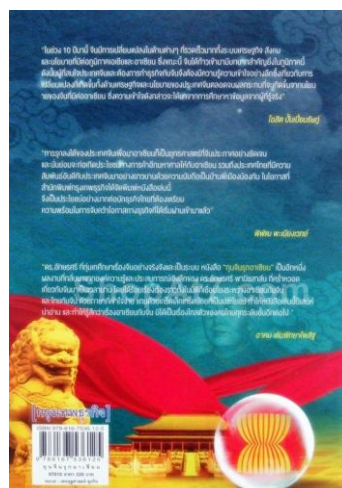
อย่างไรก็ดีนักเศรษฐศาสตร์จีนก็ยังมองว่าการเติบโตของเศรษฐกิจจีนในปัจจุบันส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงเศรษฐกิจจากภายนอกประเทศของจีนมีมากขึ้นด้วย การกระจุกตัวของจีดีพี ซึ่งมากกว่าร้อยละ 50 เป็นจีดีพีของ 5 มณฑลขนาดใหญ่เป็นหลัก คือ กวางตุ้ง เจียงซู ซานตง เจ้อเจียง และเหอหนาน รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปียังอยู่ในระดับต่ำ (อยู่ในอันดับ 90 ของโลก) การเติบโตของจีนในปัจจุบันเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ

จากสภาพปัญหาข้างต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2011-2015) จึงมุ่งแก้ไขปัญหาคritical ๆ ดังกล่าว ด้วยมาตรการที่สำคัญ ดังนี้

1. หันมาเน้น “เศรษฐกิจภายในประเทศ” ของจีนเอง จากเดิมที่พึ่งพาการค้าการลงทุนจากต่างประเทศ
2. มุ่งเน้นพัฒนาเทคโนโลยีและมุ่ง Going Green เพื่อให้เป็น “จีนเขียว จีนสะอาด”
3. มุ่งเน้นการพัฒนา “ภาคบริการ” ให้มากขึ้น โดยตั้งเป้าให้ภาคการค้าการบริการของจีนมีมูลค่าติดอันดับหนึ่งใน 3 ของโลกภายใน 5 ปี
4. มุ่งพัฒนา “เศรษฐกิจทะเลมหาสมุทร” หรือภาษาจีนกลางเรียกว่า “Haiyang Jingji” โดยขณะนี้จีน Claim ว่ามีอาณาบริเวณนอกชายฝั่งทะเลมากถึง 3 ล้านตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่ชายฝั่งทะเลราว 32,000 ตารางกิโลเมตร อีกทั้งทรัพยากรใต้ทะเลมหาศาล ซึ่งนโยบายนี้อาจมีนัยซ่อนเร้นด้านความมั่นคงของจีนด้วย โดยเฉพาะทะเลจีนใต้ซึ่งยังมีความขัดแย้งกันอยู่ในปัจจุบัน

จีนวิวัฒน์..ไทยรู้อะไร..ยังต้องรู้อะไร ?

ผู้เขียนได้ศึกษารวบรวมและทบทวนเอกสารผลงานวิชาการภาษาไทยเกี่ยวกับจีนศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ทั้งในรูปแบบหนังสือที่มีการตีพิมพ์ 110 วิทยานิพนธ์ 65 ชิ้น งานวิจัย 71 ชิ้น และบทความวิชาการอีกประมาณ 200 ชิ้น พบว่าส่วนใหญ่เน้นเรื่องเศรษฐกิจจีนในภาพรวม และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีนในภาพกว้าง ส่วนงานวิเคราะห์เชิงลึกด้านอื่น ๆ มีน้อยมาก ดังนั้นไทยจึงควรศึกษาเศรษฐกิจจีนในเชิงลึกมากขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกระแสจีนวิวัฒน์ ได้แก่ สาขาการเงินการธนาคาร การประกันภัย การค้าบริการ การขนส่งโลจิสติกส์ พลังงาน รวมทั้งกฎหมาย/กฎระเบียบด้านเศรษฐกิจ เช่นระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในจีน เป็นต้น ปัญหาสำคัญคือนักวิจัยหรือนักวิชาการด้านเศรษฐกิจจีนของไทยยังมีไม่มากพอ รวมทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนที่เปิดสอนหลักสูตรเศรษฐกิจจีนโดยตรงก็ยังมีน้อยมาก

เกี่ยวกับผู้เขียน

ทุนจีนรุกอาเซียน เขียนโดยดร.อัครศรี (อติสุธาโกชน) พานิชสาส์น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับเศรษฐกิจมหณฑลจีนแบบเจาะลึก
- เดินทางไปทั่วประเทศจีนครบทั้ง 31 มณฑล และยังได้เดินทางไปกลุ่มประเทศอาเซียนครบ 10 ประเทศ
- เป็นหัวหน้าโครงการศึกษาวิจัยด้านเศรษฐกิจไทย-จีน โดยงบประมาณของกระทรวงด้านเศรษฐกิจของไทยหลายแห่งเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี
- เป็นอนุกรรมการในคณะอนุกรรมการติดตามประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศไทยเข้าร่วมคณะ Joint Expert Group on Pan Beibu Gulf Economic Cooperation (JEG on PBG) ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากประเทศจีนและประเทศอาเซียนอื่น ๆ
- ผลงานหนังสือเศรษฐกิจจีนในมุมมองนักเศรษฐศาสตร์ไทย หนังสือถนนการค้าสู่จีน หนังสือมองจีนมองไทย หนังสือ Doing Business in China: ปักธงรุกตลาดจีน และหนังสือเศรษฐกิจมหณฑลจีน
- คอลัมนิสต์ประจำหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจในคอลัมน์ “มองจีน มองไทย”
- ฯลฯ

เกริกเกียรติ แก้วมณี

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์รุ่นที่ 4

มหาวิทยาลัยบูรพา